

מסורת הש"ס

(א) וְזָכַר כֹּחַ: [לשלי קט: וט"ז], (ב) [זכ"ק ו: ט], (ג) [שבת נ"ג: וט"ז], (ד) לשל נ"ב. פסחים נ"א. (זכ"ק מג.) ז"צ קס"ה. (ח) ברין לא גרס הכא עידיה אלף בינונים לחוד ולרבי ששת קיימינן הכא דלא צעי לממיר דלית ליה נמי עידיה וטעות הוא שפגל בנפסרים מהא דלוקומי' לך הכי לעיל לרז נתמן וק"ל מהרש"ל, (י) ז"ל (י) גיטין מח: וט"ז, (י) י"ל ויחזור ויפתעט כ' לפרק ה' שנים, רש"ל, (ח) מלת כאל נעטות מפ' בדברי מוס' וי"ל אלף גבי מכתת שדה כ"י מורחש"ל ע"ש, (ט) זכ"ק נ"א. וס' חילתא זכנת קינת זצ"ן ארזינך.

מוסף רש"י

היה לך להפער את שלך. ולא היה לך לממיר לי קרקע בשביל זכור משנת (רשב"ם ב"ב קס"ו). יתומים. נמי מלתא שגביר קרקע. מן הלאה בעל חוב. על אכילת שנתמינן לו אכילן מעות (שם קכ"ה). חזור וגובה אותה מהן. כללי נפלה לסת משנת בירושא (עיר נצב).

תוספות ר"ד

מכור לו והלכה כחכמים. והוא דאמר דקלא לביתו. פי' ציוה בשעת מיתתו שיתנו דקל א' לבתו ולא פירש באיזה רוח יתנוהו לזה אוול יתמי אפילו לא היה לה דקלא אולא היא לגבי אחי וקדחו לה סבר רב יוסף למימר היינו מתני' א"ל אבי מי דמי התם כל חד וחד מצי מרחי' ליה הכא דקלא גבייהו הוא פי' התם כל א' וא' אומר אין דרכך אצלי אלא אצל חברי אבל הכא לכל אחד יש לו מה הדקל חלק שאילו היו נוטלים היה הדקל קודם שיתלוקו היה מחמטט חלקו של כל א' וא'. מאי קתנייהו וליבנו לה דקלא ולחדרי לפלגו מרישא. והוא דאמר דקלא לבתו שכיב ושכב אחי פלגי דיקלי יחב רב אשי וקתוי דממה נפשך איכא רוחא לנצל ויבורית דלי חצריה קדים צרישא וגבי איכא גביה עידיה ובינונית ויבורית ומגבי להאיך בינונית וגי איכר קדים ור' הונא דהניח הבהב דקלא וגם הניח שני חצאי דקלים שהיה לו בשותפות עם א' מיבעיא ליה לרב אשי אם יכילין לטלקא באותן שני חצאי דקלים או דלמא דיקלא א' משמע ולא שני חצאי דקלים א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי המורגניא משימה דרבינא קרו איניש לתרי' פלגי דיקלי דקלא: **מתני'** המוציא שטר חוב על חברו והלה הוציא שמכר לו את השדה אדמון אומר אילו הייתי חייב לך היה לך להפער את שלך כשמכרת לי את השדה וחכ"א זה היה פקח שמכר לו את השדה שיכול למשכנו. פי' המלוה הוציא שטר חוב על הלוה והלוה הוציא שטר המלוה בפניהם שמכר לו המלוה שדה ואומר שטרך הוא מוויף או פרוע שאילו חייב הייתי לך להפער את שלך ולא בית המעות בחובך וחכ"א זה המלוה

מתני' והלה הוציא שמכר לו שדה. הלה הוציא עליו שטר מכירה מאחרת לשטר ההלואה ואומר שטרך מוויף או פרוע שאם הייתי חייב לך לא היית מוכר לי את השדה שהיה לך לגבות את חובך: **זה היה פקח שמכר לו את השדה.** לפי שהיה זה מצריח מטלטליו ולא היה לו מהיכן ימשכנו על חובו ועכשיו יכול את הקרקע: **גמ'** **באשרא שפוקא יפיז וזוי ודדר כפיז שטר מכירה כולי עלמא לא פליגי.** שהיה למוכר לעצב בחובו המעות שקיבל ולא יכמוז לו השטר וכיון שכתבו הוכיח שאין לו עליו חוב: **(למימסר מודעא.** ואיני מוכר לו אלא שאוכל למשכנו: **חברא איס ליה.** ויודיעהו ולא יקח עוד השדה: **מתני'** שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה. לראובן על שמעון ושמעון על לראובן שטר שהוציא לראובן מוקדם ושל שמעון מאחרת: **אדמון אומר.** יכול שמעון לומר לראובן: **אינו חייב הייתי לך.** כדכתי שטרך כיצד אתה לזה ממני אחרי כן היה לך למצוה את חובך ממני: **זה גובה וזה גובה.** אפילו החוב שזה אין אומרים יעבד זה מלוה של חברו בעציל מלוה שהלוה אלף ז"ד יורדין לנכסי כל אחד ומגבין לשכנגדו את חובו: **גמ'** **הפוכי מטרתא למא לי.** הנושא שני מלכופין של עור ומשאן שזה מה יתרין לו להפוך של ימין לשמאל ושל שמאל לימין: **בשלו הן שמין.** מה שאמר חכמים בשל חוב צבינונית בקרקעות הלוה שמין שאם יש ללוה שדה שהיא צבינונית לכל אדם ואכלו היא עידיה ששאר שדותיו גרועות הימנה אין ז"ח גובה הימנה: **ורז ששם פכר בשל כל אדם הן שמין.** וסוף סוף כי הדר אחי האלי למגינבי צבינונית שהיתה שלו שקיל: **ולרז נחמץ.** נמי נמי דבשלו הן שמין מלאי חזות כו': **סוף סוף כי אסו למגינבי כדכי הדדי אסו.** שהרי שניה הוציאו שטרומיהן צבית דין: **מר פכר בשלו הן שמין.** ולאו הפוכי מטרתא הוא דממה נפשך איכא רוחא לנצל ויבורית דלי חצריה קדים צרישא וגבי איכא גביה עידיה ובינונית ויבורית ומגבי להאיך בינונית וגי איכר קדים ור' הונא דהניח הבהב דקלא וגם הניח שני חצאי דקלים שהיה לו בשותפות עם א' מיבעיא ליה לרב אשי אם יכילין לטלקא באותן שני חצאי דקלים או דלמא דיקלא א' משמע ולא שני חצאי דקלים א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי המורגניא משימה דרבינא קרו איניש לתרי' פלגי דיקלי דקלא: **מתני'** המוציא שטר חוב על חברו והלה הוציא שמכר לו את השדה אדמון אומר אילו הייתי חייב לך היה לך להפער את שלך כשמכרת לי את השדה וחכ"א זה המלוה

שלא יוכל הנושה למצוה עד עשר שנים דאיכא רוחא דהמתנה: **אילימא ראשון לעשר.** ושני צא אכלו לסקוף שנה ולוה לחמש: **בבא לימא אדמון כו' הא לא מטא זמניה.** וזוה היה לו לזה שהלוה ויתבענו לסקוף חמש ועדיין יהא חובו מעוכב צידו עד השלמת עשר משיא פרוע לו בחובו: **אי דמטא זמניה.** אם שלמו חמשת השנים כשבא המלוה ללוות מן הלוה: **מ"ט דרבנן.** דמכשרי שטרו של מלוה ראשון הרי הגיע זמנו והיה לו למצוה ולא ללוות דעבד לזה לאיש מלוה: **לא לריכא דאסא.** לגביה ולוה הימנו ציומא דמשלם חמש: **ציסמי עסקינן.** שמת אחד מה יתומים צאים ומתעשים ואין להם קרקע שהיא שכנגד גובה שטרו מהן דלא מעשדמי מטלטלי דיתמי לעל חז: **ה"ג ולוקמה דלית להו ליסמי ויבורית ואות לי לדידיה עידיה ובינונית דלי נמי בשל כל אדם הן שמין אין נפרעים כו':** **מתני'** ג' ארלוס נשואין. שלם ארלוס הן בארץ ישראל חלוקות לענין נשואי אשה שאם נשא אשה באחת מהן אינו יכול לכופס לילך אחריז מארץ אל ארץ: **אין מוואיין.** מוז לזו לא מעיר לעיר ולא מכרך לכרך. כרך גדול מעיר והוא מקום שזוקים ומכל סביביו צאים שם לכסוריה וכל דצר מזוי צו:

שני דייני פרק שלשה עשר כתובות

ורבנן חברך חברה אית ציה. והא דמסקינ לעיל אליצא דכולי עלמא דלא איצעי ליה למימסר מודעא גבי לעצמו לא איצד זכותו דאמרין חזקך חברה אית ליה יש לומר דלא דמי דמה שעשה סימן לא הוה כל כך הודאה כמו הכא שהוציא שמכר לו את השדה הילכך לא איצעי ליה למימסר מודעא אצל צחק הדואה פליגי דדמיא טפי להודאה ולפרש"י אחי שפיר דלעיל ודאי לא הוה ליה למעער למימסר מודעא דללמא שמע המוכר לו שדה מהא וימנע למוכרה ויהיה לו הפסד שלא ימלא שדות לקנות אצל ה הכא גבי מכירת שדה אינו כל כך הפסד דהרבה לוקמים ימלא דאמרי אינשי וצין קינת זצינת אפסקת"י:

סוף סוף כי אתו צמיגי בהדי הדדי. קאתו. אע"ג דנוקדין למצוה מחילה היכא דלית ליה פסידא אין נוקדין דמנומח התם (זכ"ק דף מו: ושם) טעמא כגון דילי נכסיה: **שאלש ארצות אנשואין.** מוספתא דצ"ל צומן שהיה מיהודה ואירס ציהודה או צן גליל שאירס בגליל או צן גליל שאירס ציהודה כופין אותה לצאת שעל מנת כי נשאה: **הכי**

עלמא עידית ועידית בינונית ובינונית זיבורית וזיבורית ודאי הפוכי מטרתא הוא כי פליגי ראית ליה אחד בינונית ולחד זיבורית רב נחמן סבר היה גובה וזה גובה קסבר בשלו הן שמין אתי בעל זיבורית וגבי ליה לבינונית דהוה גביה עידית ואתא ההוא ושקיל זיבורית ורב ששת אמר הפוכי מטרתא למא לי קסבר בשל כל אדם הן שמין סוף סוף כי אתי ההוא בינונית דנפשיה קשקיל ולרב נחמן מאי חזית דאתי בעל זיבורית ברישא לית בעל בינונית ברישא וליגבי זיבורית וליהדר וליגבי גיהליה לא צריכא דקדים תבעיה סוף סוף כי אתו למגבי בהדי הדדי קאתו אלא לא צריכא ראית ליה אחד עידית ובינונית ואית ליה אחד זיבורית מר סבר צ בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין תנן וחכ"א זה גובה וזה גובה ה תרגמה רב נחמן אליבא דרב ששת יכגון שלוה זה לעשר זה לחמש ה"ד אילימא ראשון לעשר ושני לחמש בהא לימא אדמון אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לזה ממני הא לא מטא זמניה הא לא מטא זמניה ומ"ט דאדמון לא צריכא דאתא בההוא יומא דמשלם חמש מר סבר יעביד איניש דיויף ליומיה ומ"ס לא עביד איניש דיויף ליומיה רמי בר חמא אמר הכא ביתמי עסקינן דיתמי מיגבא גבי אנכויי לא מגבינן מינייהו והא זה גובה וזה גובה קתני זה גובה וזה ראוי לגבות ואין לו אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דזה גובה וזה גובה קתני ועוד לגביניהו ארעא ליתמי וליהדר וליגיביניהו מינייהו כדרב נחמן ר"ג אמר רבה בר אבוא יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חזר וגובה אותן מהן קשיא ולוקמה ראית להו ליתמי זיבורית ואית ליה לדידיה עידיה ובינונית דאולי יתמי גבו בינונית ומגבו ליה זיבורית דאי נמי בשל כל אדם הן שמין הא אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מזיבורית הני מילי היכא דלא תפס אבל היכא דתפס תפס: **מתני'** שלש ארצות אנשואין יהודה ועבר הירדן והגליל אין מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל

מלתבוע את שמעון עד השלימה שנתו של שמעון ועכשיו אנו רואין שזמן שני השטרות הגיע לגבות קסבר רב נחמן זה גובה וזה גובה שב"ד נוקדין לנכסי כי אחד ואחד לפרוע למי שכנגדו ורב ששת סבר הפוכי מטרתא למא לי כאדם ששעון שתי משאות אחד בכחה ימינו וא' בכחה שפאלו מה נתנה להפך מה לזה כיון שכבר שניהם שוה גם עכשיו נמי כיון שההלואות שוות ושתייהן הגיע זמןן לגבות יחד תצא הלואה כנגד הלואה והו יעמוד בשלו והו יעמוד בשלו ואמרין דכולי עלמא עידיה ובינונית ובינונית וזבורית ודאי הפוכי מטרתא הוא כי פליגי דאית ליה אחד עידית ובינונית ואית ליה אחד זיבורית מר סבר בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין פי' אם היו קרקעות שוות לא פליגי דהפוכי מטרתא הוא אלא כי פליגי בשאין שוות כגון שהיה לו לראובן עידית ובינונית ושמעון אין אלא זיבורית דאחי שמעון וגבי מראובן בינונית כדון ב"ח והדר ראובן ושקיל משמעון זיבורית דאוחי בינונית שגבא מראובן בעל אצלו עידית ולא שקיל ראובן מיניה אלא זיבורית שאין בעל חוב דינו בעידית וקסבר רב נחמן בשלו הן שמין דאע"ג

עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי פכ"ד מהל'
מלוה ולוה הלי"א
טוש"ע ח"מ"ט פה סעי'
ח:

ג ג ד ה ז ח ט י
ז"ח ט"ז שם הלי'
טוש"ע שם סעי' ג:

נב ד טוש"ע שם סעי' ה:
נב ט מיי פ"ג מהל' חשומ
ה"ל ח סמג לאוין פ"א
טוש"ע אה"ע סי' עה סעי'
ז:

תוספות ר"ד (המשך)

עצמן עבד לזה לאיש מלוה ולא גבית אותו בחובך אלא ודאי נראין הדברים ששטרך מוויף הוא ואינו גובה ראובן בשטרו כלום. וחכ"א בעבור זה לא יפסל שטרו של ראובן אלא זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו. היכי דמי אי דלא מטא זמניה הא לא מטא זמניה ומ"ט דאדמון ואי דמטא זמניה הא מטא זמניה ומ"ט דרבנן פי' ההלואה האחרונה שהלוה שמעון לראובן מנה מתי היתה אם היתה עד דלא מטא זמניה דשטרא דראובן ששטרו היה עד שנה ואירס ציהודה או צן גליל שאירס בגליל או צן גליל שאירס ציהודה כופין אותה לצאת שעל מנת כי נשאה: **הכי**

אדמון אילו חייב הייתי לך כיצד אתה לזה ממני והרי עדיין לא הגיע זמן שטרו של ראובן לגבות משמעון ועכברו זה חזר ולוה ממנו ולא יכול לגבות אותו המנה בחובו ולקח ממנו בחלוואה ולא יתבטל שטרו של ראובן מפני שחזר ולוה משמעון ואי דמטא זמניה כגון שהגיעה השנה ואח"כ לוח ראובן משמעון מנה. א"כ מ"ט דרבנן שפיר קאמר אדמון (א) דילמא א"ל שמעון אילו שטריך אמר לימא לא גבית ממני המנה בחובך כיון שהגיע זמן שטרך לגבות ולקח ממני בחלוואה ועשית עצמך עבד לזה לאיש מלוה: לא צריכה ביומא דמישלם זמניה מר בעיד איניש דיויף ביומיה. פי' ביום משלמת השנה בא ראובן ולוה משמעון אדמון סבר לא עביד איניש דיויף ביומיה שכיין לתלמיך יכול לתבעו את חובו מי הביאך ליקח ממנו בחלוואה היום ומתחן זה היום ולמחר יגבא חובו אלא ודאי מוויף הוא. וחכמים סברי עביד דיויף ביומיה שמא היה דחוק למענות ביותר ולא יכול לתלמיך עד למחר ולקח ממנו היום בחלוואה הילכך שני השטרות קיימים וזה גובה שטר חובו בזמנו וזה גובה שטר חובו בזמנו. אתמר שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה רב נחמן אמר זה גובה וזה גובה ורב ששת אמר הפוכי מטרתא למא לי אלא זה עומד בשלו וזה עומד בשלו פי' כגון ראובן שהוציא שטר על שמעון שהלוה מנה בניסן מכאן ועד שנה והוציא שטר על ראובן שהלוה מנה באייר מכאן ועד שנה דאליבא דכ"ע שטרות שניה קיימים שהרי כשחזר שמעון שהלוה מנה לראובן באייר עדיין לא הגיע זמנו של ראובן לגבות משמעון ומורה כזה אדמון דזה גובה וזה גובה כדאמרן ואירע הדבר שהמתין ראובן

^[1] נראה דל"ל לימא דליתא לשמן חז"ל ששמן חז"ל שטרך אמת